

Висновок

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації

Супрун-Живодрової Анастасії Сергіївни

на тему: «Наративні стратегії смислотворення в українському
аудіовізуальному мистецтві періоду Незалежності»,

подану на здобуття наукового ступеня

доктора філософії зі спеціальності

034 – «Культурологія»

галузь знань: 03 – Гуманітарні науки

Дисертаційне дослідження Анастасії Сергіївни Супрун-Живодрової пов'язане з актуальною проблематикою сучасного гуманітарного знання – аналізом наративних стратегій смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві періоду Незалежності. У центрі уваги перебувають процеси формування, трансформації та функціонування наративів у кіно, телебаченні та нових аудіовізуальних формах в умовах пострадянської культурної реальності, глобалізаційних впливів і радикальних соціально-політичних зламів кінця ХХ – початку ХХІ століття. Актуальність теми зумовлена тим, що період Незалежності став для українського аудіовізуального мистецтва часом переосмислення історичної пам'яті, національної ідентичності, колективного досвіду та культурної травми, що безпосередньо відобразилося у зміні наративних моделей, поетиці оповіді та способах організації екранного смислу. В умовах руйнування радянських ідеологічних метанаративів українське аудіовізуальне мистецтво опинилося перед необхідністю вироблення нових наративних стратегій, здатних репрезентувати досвід Незалежності, постколоніальний стан культури та складні процеси соціальної трансформації.

Науковий керівник роботи – Росляк Роман Володимирович, кандидат мистецтвознавства, доцент, провідний науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України.

Наукова новизна полягає в тому, що авторка комплексно дослідила проблематику нарративних стратегій смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві періоду Незалежності, використавши та проаналізувавши широкий корпус наукових джерел, а також конкретні аудіовізуальні твори, частина з яких вперше залучена до наукового обігу. Ряд раніше публікацій і досліджень було переосмислено та розширено з позицій наратологічного аналізу, що дозволило вперше системно описати закономірності формування українського аудіовізуального нарративу, його структурні компоненти, тематичні й жанрові трансформації, а також механізми репрезентації історичної пам'яті, травматичного досвіду та національної ідентичності. Уперше проведено класифікацію реактивних і стратегічних моделей оповіді, а також розроблено дихотомічну модель аудіовізуального гранд-нарративу, що дозволяє прослідкувати взаємодію вербальних, візуальних, звукових і монтажних засобів у процесі конструювання смислу. На основі досліджених творів сформовано термінологічний словник, що уточнює та систематизує ключові поняття нарративного аналізу та специфіку аудіовізуальної мови українського мистецтва періоду Незалежності.

Дисертаційна праця присвячена комплексному, теоретично обґрунтованому дослідженню нарративних стратегій смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві періоду Незалежності та становить цілісну наукову розвідку, що поєднує інструментарій сучасної наратології, теорії кіно та культурології. Отримані результати розширюють і поглиблюють теоретичні уявлення про специфіку функціонування нарративу в аудіовізуальних формах, уточнюють понятійно-категоріальний апарат наратологічного аналізу та сприяють осмисленню особливостей українського культурного процесу пострадянського періоду. Матеріали дисертації та сформульовані висновки можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях з теорії та історії кіно, культурології, мистецтвознавства, медіастудій, а також при підготовці наукових монографій, підручників,

навчальних і методичних посібників. Практичне значення роботи полягає у можливості використання її результатів у навчальному процесі закладів вищої освіти під час викладання курсів з теорії аудіовізуального мистецтва, наратології, культурної пам'яті, історії українського кіно та сучасної культури, а також при розробці спеціальних курсів і навчально-професійних програм. Запропоновані в дисертації аналітичні моделі та класифікації можуть слугувати методологічною основою для формування державних стратегій розвитку культури, а також для подальшого осмислення українського аудіовізуального спадку й актуальних процесів смислотворення в сучасному медіапросторі.

Достовірність результатів, а також запропонованих авторкою рішень, висновків і рекомендацій забезпечено багатоаспектним аналізом зібраного матеріалу. Список використаних джерел та літератури нараховує 173 позиції. Наукові результати та запропоновані авторкою рішення ґрунтуються на самостійних дослідженнях, проведених із використанням корпусу українських аудіовізуальних творів, архівних матеріалів, кіностудійних і телевізійних записів, що дає змогу вперше системно описати наративні стратегії смислотворення в період Незалежності.

На основі власного аналізу та спостереження авторка обґрунтовано охарактеризувала закономірності формування українського аудіовізуального наративу, його жанрово-тематичну динаміку, механізми репрезентації історичної пам'яті, травматичного досвіду та національної ідентичності. Достовірність і наукова новизна отриманих результатів підтверджуються наявними публікаціями: 4 наукові статті у фахових вітчизняних виданнях, 9 матеріалів конференцій, а також додатком Б дисертації, який містить ілюстративний матеріал та узагальнюючі таблиці.

Високо оцінюється обсяг і якість зібраного дослідницького матеріалу, а також ґрунтовність його аналізу з використанням релевантних загальнонаукових, історичних, культурологічних і мистецтвознавчих методів. Для досягнення поставленої мети в роботі поєднано загальнонаукові методи,

зокрема порівняльний метод, структурний аналіз, методи індукції та дедукції, аналізу й синтезу, узагальнення, а також комплексний міждисциплінарний підхід, що дозволяє інтегрувати інструментарій історії, культурології, кінознавства та мистецтвознавства.

У межах дослідження застосовано історичні методи, зокрема проблемно-хронологічний, історико-генетичний, історико-порівняльний, історико-системний, історико-динамічний і історико-типологічний, що дало змогу простежити еволюцію українського аудіовізуального нарративу періоду Незалежності в контексті соціокультурних і політичних трансформацій. Окреме місце посідає історико-біографічний підхід, використаний для аналізу авторських нарративних стратегій у творчості окремих митців.

Крім того, у роботі застосовано культурологічні та мистецтвознавчі методи, зокрема іконологічний, наратологічний, ідеографічний, а також елементи семіотичного, структурно-семантичного та дискурс-аналізу, що забезпечило глибоке осмислення взаємодії візуальних, звукових і монтажних компонентів у процесах смислотворення. Усі зазначені наукові підходи та аналітичні прийоми органічно поєднуються між собою й використовуються комплексно в процесі розкриття заявленої проблематики.

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, теоретичне обґрунтування та висновки здійсненні дисертанткою самостійно. Наукові публікації, які засвідчують апробацію з теми дисертації, є одноосібними. Об'єкт і предмет дисертації, а також ракурс обраної проблематики повністю відповідають спеціальності 034 – «Культурологія», що підтверджує академічну обґрунтованість дослідження. Дисертаційна робота виконана в руслі пріоритетних напрямів роботи відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України на 2023-2025 рр., а саме фундаментального дослідження «Текст-епоха: культурологічний вимір». Роботу виконано в межах обраної теми, що була схвалена відділом екранно-сценічним мистецтв і культурології та затверджена на засіданні вченої ради Інституту

мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (протокол № 1 від 4 січня 2023 р.) та внесено зміни до назви дисертаційного дослідження, що затверджено на засіданні вченої ради Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (протокол №1 від 21 січня 2026 року). Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає науково-дослідному стилю. Структура та побудова дисертації логічна. Стель дисертації відповідає вимогам МОН України.

Висновок:

Дисертаційна робота Супрун-Живодової Анастасії Сергіївни «Наративні стратегії смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві періоду Незалежності» відповідає усім чинним вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та **рекомендується до захисту та розгляду разовою спеціалізованою вченою радою.**

Завідувач відділу екранно-сценічних мистецтв та
культурології,
доктор філологічних наук, професор

Наталія МЕХ

Вчений секретар,
науковий співробітник відділу
відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології,
кандидат мистецтвознавства

Олександра ШАПОВАЛ

Експерт -
доктор мистецтвознавства,
провідний науковий співробітник
відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології,
член-кореспондент НАМУ

Ігор ЮДКІН